

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12894

DI FARFLEYTSUNG

Sholem Asch

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

לערנביכער

רעכנביכער פון ש. באסטאמסקי.

1. אילוסטריטער צייטמעטישער רעכנבוך פארן 1-טן לערנער.
2. צייטמעטישער רעכנבוך (ערשטער חוגערט)
3. צייטמעטישער רעכנבוך (ערשטער טוינט)
4. צייטמעטישער רעכנבוך (בלטליי גאלן)
5. צייטמעטישער רעכנבוך (ארוכצולן)

לערנביכער איין יידיש

פון ש. באסטאמסקי פון פ. היימסטאן.

6. לעצערדיקע קלאנגען. א. ג.
7. לעצערדיקע קלאנגען.
8. בארטענא. פארן 1-טן לערנער. לעצערדיקע קלאנגען.
9. כרעסטא. פארן 2-טן לערנער. לעצערדיקע קלאנגען.
10. כרעסטא. פארן 3-טן לערנער. דאס גייע הארט-כרעסטא. פאסיר פאר די עלטערע קלאסן.

ביבליאטעק פאר יונגער קינדער: פון ש. באסטאמסקי.

1. יעקעלע גאר.
2. יודע דער חסערטערנער און זינע פארטיות.
3. מזל.
4. צחיי תמונת.
5. דער נט, ב. דער צדיק.
6. דער בוים און דער חונט.
7. יונגל צינגל-לוים בר. גרים.
8. די אמקע פלה.
9. דריי טעגערלעך אין העלד.
10. צוואנציגער און זון. בר. גר.
11. דער העלדישער טויווערל.
12. האנט און גרעטען.
13. רוים היטעלע.
14. פ. היטעלע 7 צינגעלען.
15. קארטון-פון דעם לעבונדן די איטאליענישע קינדער, חגס צינגעלען אין די טעכטער.

16. גימער האסטן-פון דעם

- לעבן פון די קיילונגערנער.
17. דער לינגער-א מעטהלע.
18. די נאשערקע.
19. מעטהלעך פון עוגם 1 העסט.
20. " " " 2 "
21. " " " 3 "
22. דער פארשלאפענער קאסטן-יידישע פאלקסמעשה.
23. צחיי יתומים-פאלקסמעשה. לע פאר קלענערע קינדער.
24. לענערנע פון אמל-אלעקסאנדער מוקדן און די פרישק, דער מעשט, דער גריי-כיסער חכם סעלען.
25. דאס גרויסע הרקן (מעטהלע).
26. דאס חייטעלע-מעטהלע.
27. דער קיסער און דער צדיק-יידישע פאלקסמעשה.
28. פאלקסמעשיות און לענערנע פון אלטן פרינג.
29. דער קונדס-1, 2, 3 (זאמלונגען פון רעטערנען, אריג-גאבן, שפילן, רעבוסן, חיצן, חערטלעך, גימערטלעך א.א.וו.)
32. זופאגא-פאלקסמעשה.

ביבליאטעק פאר עלטערע קינדער: פון ש. באסטאמסקי.

1. מריטאף נאמען.
2. דיחיד לייחונסטאן.
3. הענרי סטענלי.
4. ווי צווי קאלומבוס האט אנטדעקט אמעריקע?
5. אין דער נאכט פון בדיקת המן.
6. זאלץ.
7. ווי צוויי מען מאכט פאריר זי.
8. יקאפאן גוטענבערג.
9. דוסטעס אונט.
10. רעזערט מולטאן.
11. דוספארט סטעפאנעסאן.
12. ל. פריץ - זאמלונד.
13. זעלען און טעטראס.
14. שילינג קיסט-פאנסטע.
15. קינדער-פירטע אין 2 שפילן.
15. די צפריינג בון די ערשטע צע קונדס-דעם לעבן פון די

16. מוזיקעלע צעלער. פון ש. באסטאמסקי.
- מאר זייער צפריינג: הארי, סען, פארקער, ביטשער, סעף, איבראם לינקעל, בוקער, העי סינגטאן א. גנר. (אילוסטרירט)
16. מרדכי צונטאקעלסקי-סופ.
- גראפיקע פון דעם גרויסן יידישן סקולפאטאר, רייך אילוסטרירט מיט די וויכטיקסטע בילדער פון זיינע ווערק.
17. די שחיין-פון דער ספירע מעלקער און לענער. . . .
18. די פאסט פאטל און הינט.
19. דוסארוש וואשינגטאן און דעם קאמף פאר דער אמעריקאניזאציע פון די שטאטן.
20. מענשאפט פראבלען. . . .
21. די קיילונגערנער-פון פאטל פאפ.

מאטעריאלן צום יידישן פאלקלאר

1. יידישע פאלקסרעטענישן-3-טע פארגרעסערטע אויסלאגע מיט פאסיג לעבן פון ש. באסטאמסקי.
2. זאמלונג פון יידישע שפירינג-ווערטער פאר שול און פאמיליע.
3. ביים קהאל 1-טער באנד-יידישע שפירינגער, הערשט-לאץ, רעגוסארטן, פארזאגליה-כענישן, חייטענישן, ברכות, שבועות, קלות, הרמות, סבוים, סגולות פון זאמלונגען. . . .
4. ביים קהאל 2-טער באנד-יידישע פאלקסרעטע.

אויפן לאגער אפמינגן דיר:

1. ק. מ. יאנגוואסקי יידיש-מ. הייטען. עטערדיקע פראגען איין זאמלונג פון פאסיג.
2. דעם לענערנע פון פאסיג.

לערנביכער אויף יידיש.

אין אלע יידישע שולן זיינען אָנגענומען
פאָלגנדיקע לערנביכער אויף יידיש:

א) „לעבעדיקע קלאַנגען“

פון ש. באַסטאַמסקי און מ. חיימסאָן.

- 1) אילוסטרירטער אלף בית (נייע אויפלאגע)
 - 2) כרעסטאָמאַטיע פאַרן 1=טן לערניאָר
 - 3) כרעסטאָמאַטיע פאַרן 2=טן לערניאָר
 - 4) כרעסטאָמאַטיע פאַרן 3=טן לערניאָר
- נייע אויסגעבעסערטע און פארגרעסערטע אויפ-
לאגעס, צונויפגעשטעלט לויטן מוסער פון
די בעסטע אייראָפּעיִשע כרעסטאָמאַטיעס. פונ-
דאָסניי איבערגעזעצט מיט גרעסערע שריפטן

ב) דאָס לעבעדיקע וואָרט

פון ש. באַסטאַמסקי און ז. רייזען

פאַרן 4=טן און 5=טן ל. י.

(נייע 8-טע אויפלאגע)

ג) דאָס נייע וואָרט

פון ש. באַסטאַמסקי און מ. חיימסאָן.

- 1-טער טייל — עפאָס; 2-טער טייל — ליריק
- 3-טער טייל — דראַמע. דער דריטער טייל אַנט-
האַלט גרעסערע אויסצוגן פון די באַרימטע ווערק
„געשמידטער פראַמעטעאָוס“, „קיניג אוידיפּוס“,
„אַנטיגאָנע“, „איפּיגעניע אין אַליס“, „יוליוס
צעזאַר“, „האַמלעט“, „עתיה“, און „דער קאַרגער“

מיט באַשטעלונגען זיך ווענדן:

Wilno, Stefańska 24 m. 28.

באוועגלעכע כרעסטאמאטיע.

דער פארלאג „נייע יידישע פאלקסשול“

האָט אָנגעהויבן אַרױסצוגעבן אַ

באוועגלעכע כרעסטאמאטיע

אין באַזונדערע העפטן פאַר די מיטעלע און עלטערע קלאַסן פון דער יידישער שול.

די כרעסטאמאטיע איז צונויפגעשטעלט פון ש. באַסטאָמסקי. אין דער כרעסטאמאטיע קומען אַרײַן ווערק פון דער יידישער און אייראָפּעיִשער ליטעראַטור.

עס זײַנען שוין דערשינען פּאַלגנדיקע העפטן:

1. שלום אש - די פארפלייצונג (פון דעם לעבן פון די יידן אין מיטל-אלטער. אויסצוג פון דער „פישופמאכערין פון קאסטיליע“).
2. אברהם ריזען - 1) ווען עסט די מאמע? 2) די נייע לאַטע.
3. ז. סעגאלאָוויטש - די וואַנט (דראַמאַטישער עטיווד).
4. קאלעוואַלאַ (פּינישער עפּאָס - 15 טע רונע), יידיש-הערש ראָזענפעלד.
5. טאַלסטאָי - זאַמלעפּסט (דריי פּראָגן; שיינקייט, גוטס און גליק; סצענעס)
6. מאַקסימ גאָרקי - 1) סימפּלאָן. 2) די קינדער פון פּאַרמאַ.
7. פּאַט - איבער נאַכט גראָ געוואָרן (וועגן ביינוש מיכאַלעוויטשן)
8. הענריק סענקעוויטש - יאַנקאַ דער שפּילער. יידיש - ש. באַסטאָמסקי.
9. יעלפּאַטיעווסקי - העקטאָר; ווילדענברוך - אין דער פרעמד.
10. דײַ. ש. עטינגער - סערקעלע (1 טער אַקט)
11. עמיל זאַלאַ - קוילנערעבער. יידיש - ש. באַסטאָמסקי.

מיט באַשטעלונגען זיך ווענדן:

S. Bastomski Wilno, Stefańska 24 m. 28.

צווי זינען איינער נאָכן אנדערן פאַרשוונדן: די קאַרדינאַלן, די סעניאָרן,
די הויכע קירכן-דינער און געוועלטיקער פון רוים און דער וועלט, איבערלאָזנדיק
די פאַרבן-רייכע טאַפעסטריען און טעפּיכער איבער דער מויער פון דער געטאָ
פלאַקערן זייערע פאַרבן אין דער זון.
אויפגעפראַלט זינען געוואָרן די טויערן פון דער געטאָ, אויפגעפרונגען
זינען די טירן און דאָס וואַסער פון דער געטאָ האָט אַרויסגעשטראָמט, און עס
האַט זיך געדאַכט, אַז דאָס גייט פאַרפלייצן רוים.

עס איז געוואָרן ווי אַ דערשיינונג פון אַ ביבלישער סצענע, ווי עפעס אַ גרופע פון הייליקע גייען דורך אַ ים און פאָרויס גייט די הייליקע מוטער — די מוטער אין רחמנות.

דאָ און דאָרט האָט מען שוין געהערט אַ מורמלען פון פעבל, וואָס איז דורכגעגאנגען דורך דער מויער, ווי אַ שטילער ווינט:

— ראַטעווען!

— מענטשן טרינקען זיך!

— אַ שאַנד פאַר גאָט!

— זינד! זינד!

פלוצלונג האָט זיך עמיצער באַוויזן אין וואַסער. טיף ביז צום האַלדז איז ער געגאנגען אין וואַסער. אַ הויכער איז ער געווען. פון אַ גאָס איז ער אָנגעקומען און איז צוגעגאנגען צום שווימענדיקן ברעט, אויף וועלכן ס'איז געווען די גאָקעטע פרוי מיטן אַלטן מאַן. און אָנקומענדיק גאַנט צו זיי, האָט ער פון אונטער דעם וואַסער אַרויסגעשטעקט אַ הויכן אייזערנעם צלם מיט אַ קריסטוס אָנגעקלאַפט אויף אים און ער האָט דעם צלם אויפגעהויבן אין דער הייך איבער די קעפּ פון די נאַ-קעטע יידן, און געוויזן צום פעבל אַרום דער מויער מיט דער האַנט אויפן צלם.

אַ שרעק איז באַפאַלן דעם פעבל אַרום דער מויער. דאָ און דאָרט האָבן זיך שוין גרופן מאַנאָכן אַראָפּגעלאָזט אויף די קני איבער דער מויער. און עס האָט זיך פלוצלונג דערהערט אַ הויך קירכן-געזאַנג, וואָס האָט אָפּגעשאַלט ווייט און ברייט איבער דער מויער, איבערן וואַסער, איבער דער געטאָ, איבער גאַנץ רוים:

— די הייליקע מוטער שווימט, די הייליקע מוטער אין רחמנות.

— קריסטן-פאַלק, זעט! זעט! גאָטס מוטער שווימט!

פון אַלע זייטן האָט מען געקוקט אויפן שטאַנד, אויף וועלכן ס'איז געזעסן דער הייליקער פאַטער מיט זיין סוויטע.

פאַר דער פערטער האָט זיין פנים פאַרשטעלט מיט זיין רויטן מאַנטל און ניט געוואָלט זען.

און מיטאַמאַל האָט עס אויסגעבראָכן ווי אַ שטורעם. פון דאָ און דאָרט האָבן זיך הענט אויפגעהויבן און געוויזן צום פויפסט. און אַ מורמל איז געגאנגען:

— ראַטעווען!

— די טירן פון דער געטאָ עפענען!

— ראַטעווען! ראַטעווען!

— זינדיקער! — האָט אַ מאַנאָך געוויזן מיטן צלם אויפן פויפסט.

— אַנטיקריסט!

— דער טייוול זיצט אויף קריסטוסעס טראָן!

— אַנטיקריסט!

מיט די העק-שפיון און שטאַכערס האָבן די שוויצאַרישע זעלנער געמאַכט פלאַץ פאַרן פויפסט, צוריקגעטריבן די צערייזטע כאַסע, און פאַר דער פערטער איז פאַרשוונדן מיט זיין סוויטע פון דער מויער פון דער געטאָ.

פונם שפיל, וואָס איז פאַר זייערע אויגן. אַלע, אַלע, פון הייליקן פּאָטער ביו צום
 לעצטן לאַנדס-קנעכט, האָבן זיך אַמוזירט, געוויילט, געלאַכט פון טויטן-טאַנץ, וואָס
 דער מלאך המות טאַנצט פאַר זיי. אַלע פנימער זינען אויפגערייצט, אויפגעקאַכט
 געוואָרן. אויגן האָבן געשיינט, מיילער האָבן געלאַכט, הענט האָבן געפּוכערט - די
 סעניאָרן מיט זייערע שאַלן, די סעניאָרינען מיט זייערע טיכער, די מאַנאַכן מיט
 זייערע קירכן-פענער, די לאַנדס-קנעכט מיט זייערע שפּיון - אַלץ האָט געלאַכט,
 געלאַכט, געלאַכט...

- קוקט, קוקט נאָר, זעט, זעט, ווער שווימט עס דאָרט?
 - וואָס איז דאָס?
 - ווער איז דאָס?

איינציקווייז האָט דאָס לאַכן אָנגעהויבן אויסצושטאַרבן - און אַ שרעק און
 אַן אומפאַרשטענדלעכקייט האָט פאַרנומען זײַן פּלאַץ. - די מענטשן אויף דער מויער
 זינען פאַרכאַפט געוואָרן פון דעם בילד פאַר זייערע אויגן. זיי זינען פאַרשטילט
 און פאַרזיטערט געוואָרן פון דער שיינהייט, וואָס האָט זיך פאַר זייערע אויגן
 באַוויזן.

פון אַ געסל איז אַרויסגעשווימען אויף אַ ברעט, צי אויף אַ שטיק מעבל,
 אַ יונגע פרוי. ביי איר צופוסן אויף עפעס אַ שטיק שטאָף איז געלעגן אַן אַלטער
 גרייז-גרויער מאַן. די פרוי איז געווען כמעט ווי נאַקעט. דער בלויוזער געלער
 טוניק, וואָס איז געווען איבער איר לייב, אַלס נאָס געווען און האָט זיך אַראָפּגע-
 גליטשט פון אירע הענט און רוקן, און עס איז אַנטפּלעקט געוואָרן אַ רייצנדיקע,
 אָפּגערונדעטע פלייצע, וואָס האָט זיך געפאַרעמט איידל און רונדיק און איז אַראָפּ-
 געפאַלן ווי אַ קאַלטער וואַסער-פאַל מיט אַ לייכטער שוועבנדיקער ליניע. איר אויס-
 געקנעטער מוסקולירטער רוקן האָט זיך געשיינט אין דער זון ווי אַ ברענענדיק
 פייער און געשפילט מיט זינע מוסקולן, ווי ער וואַלט געשמייכלט. אירע פולע,
 געטאַקטע שוואַרץ-לויכטנדיקע האָר זינען ווי וואַסערפאַלן געפאַלן איבער איר לייב.
 זי האָט ניט געבעטן. זי האָט ניט אויפגעהויבן די הענט צום פעבל נאָך הילף, נאָר
 אַזוי ווי שעמנדיק זיך פאַר איר נאַקעטקייט האָט זי געהאַלטן איר קאַפּ אַראָפּגע-
 בויגן איבער איר ברוסט, און קניענדיק געקוקט מיט רחמים אויף דעם אַלטן מאַן,
 וואָס איז געלעגן ווי אַ קרבן, ווי אַ געפּיניקטער צו אירע פיס. און איר פנים, איר
 גאַנצע פיגור האָט אויסגעדריקט אַזוי פיל מיטלייד, אַזוי פיל צער און טיפן ווייטיק,
 אַז דער פעבל-איז עפעס פאַרשעמט געוואָרן ביי זיך, פאַר דעם גאַנצן שפּיל, פאַר
 אַלצדינג, וואָס עס טוט זיך דאָ. איינציקווייז זינען אויסגעלאָשן געוואָרן די
 געשרייען, דאָס לאַכן, דאָס רוישן, און שטיל איז געוואָרן איבער דער מויער.

דער רומישער פעבל, וואָס איז פון שטענדיק אָן געוויינט געוואָרן צו זען
 אין דער שיינקייט די געטלעכקייט, האָט אין דעם בילד פון דער פרוי דערזען
 עפעס אַ הימלישעס וועזן. ס'האָט זיך זיי געדוכט, אַז זיי האָבן שוין ערגעץ-ווי דאָס
 בילד געזען. און אויף פילע פון זיי האָט דאָס בילד געוויקט ווי אַ מיראַזש, ווי
 עפעס ניט נאַטירלעכעס. עס האָט זיך זיי געדאַכט, אַז עפעס אַ ווינדער-זעונג שיינט
 פאַר זייערע אויגן.

דער גובערנאטאָר האָט זיך אויסגעהויבן פון זײַן זיך און זיך אָנגערופן צו די יידן:

- דער הייליקער פּאָטער האָט ניט געקענט רויק איינזיצן אויף זײַן פּלאַץ, הערנדיק פון דעם גרויסן אומגליק, וואָס האָט געטראָסן די יידישע געטאָ, און איז געקומען אייך העלפן, ניט דערפאַר, ווייל איר האָט עס פאַרדינט, נאָר דערפאַר, ווייל גאָט האָט געהייסן לייב האָבן אונדזערע פינט-האַט דער גובערנאטאָר געזאָגט. - מיר האָבן געוווּסט, אַז דער הייליקער פּאָטער וועט רחמנות האָבן אויף אונדז! - האָבן די יידן אַרויסגעשאַלט מיט אַ שטורעם פון פרייד פון וואָסער אַרויס. - די טויערן פון דער געטאָ קען מען ניט עפענען - האָט דער גובערנאטאָר ווייטער געזאָגט - דאָס וואָסער וועט אַרויס פון דער געטאָ און פאַרטרינקען די שכנישע געטלעך און קען נאָך שאָדן ברענגען צו דער הייליקער קירכע פון סט. אָנגעליקאַ.

- וואָס דען? האָב רחמנות, הייליקער פּאָטער, אויף אונדזערע קינדער! מיר טרינקען זיך דאָך אין וואָסער!

- איר טרינקט זיך ניט, איר טרינקט זיך ניט! - האָט זיך דער גובערנאטאָר פון רוים נאָכגעקרימט, צו פרייד און צום לאַכן פון גאַנצן רוימישן פעבל אויף דער מויער, וואָס האָט אָפגעקלונגען פון דער מויער אין אַ ווילדן ווידער-קול.

- דער הייליקער פּאָטער האָט שוין באַפוילן, און פינגה הונדערט קריסטלעכע זעלנער אַרבעטן פאַר אייך, פאַרשאַלטענע יידן. פאַרפעסטיקן צוריק די דאַמבעס, וואָס דאָס וואָסער האָט צעשטערט. אין אַ פאַר שעה אַרום דערוואַרטן מיר, אַז דאָס וואָסער זאָל אָנהייבן אָפצופאַלן.

- מיר וועלן דאָך אַלע ביז דאָן דערטרונקען ווערן! - האָבן די יידן געוויינט. - איר וועט ניט דערטרונקען ווערן - האָט ווידער דער גובערנאטאָר נאָכגע-קרימט די נאַקעטע מאַסע יידן.

און דער פעבל אויף דער מויער האָט ווידער אָפגעשאַלט מיט אַ ווידער-קול. און באַלד האָבן שוויצאַרישע זעלנער מיט די לאַנגע האַקפיקעס אַוועקגעיאָגט די יידן פון דער מויער. די יידן האָבן געווענדעט זייערע אויגן צום הימל און ניט געוווּסט וואָס צו טאָן. עס זײַנען דאָרט געווען פאַרשידניעריקע יידן, מענער און פרויען. זײַנען זיי געשטאַנען האַלב נאַקעט מיט נאַסע קליידער. בײַ פילע האָבן זיך געזען די באַהאַרטע ברוסטן, קרומע פלייצעס, איינגעבויעגענע קעפּ מיט שרעקע-דיקע אויגן פאַרן פחד פון טויט. די באַוואַקסענע פנימער, אַרויסקונדיק פון וואָסער, האָבן גערייצט צום לאַכן, און דער פעבל האָט געזעטיקט זײַן פאַרווילונגס-הונגער און לאַך-רייך אין די קאָמיש פאַרקרימטע, ווייגענדיקע מענער און פרויען. אַ טייל פון זיי האָבן זיך שוין גיט געקענט האַלטן אויף די פיס. דאָס וואָסער האָט זיי געצויגן אין זײַן שטראָם ווי שפענדלעך האַלץ און געשלעפט זיי נאָך זיך. אָנשטאַט רחמנות האָט די שוואַכקייט און די אומבאַהאַלפנקייט פון די האַלב-נאַקעטע מענטשן נאָר דערוועקט אַ געפיל פון קאָמיזם און פאַראַכטונג, און דער פעבל איז אָנגעשטעקט געוואָרן מיט אַ לאַך-רייך און אַ טרייב-שפּיץ. און דער לאַך-רייך האָט אָנגעשטעקט אַלעמען: אַרעם און רייך, פעבל און אַריסטאָקראַטיע. עס האָבן געלאַכט קאַרדינאַל און אַרטיזאַן, מאַנאָך און זעלנער - אַלע, אַלע זײַנען זיי פאַרכאַפט געוואָרן

אינגעשטילט ביים אַנבליק פון הייליקן פּאָטער און אַלע האָבן אָפּגעוואַרט מיט
האַרצקלאָפּונג און דורשטיק פון נייגעריקייט, וואָס דאָ וועט זיך טאָן.
די יידן אויף די טורעמס, אין די פענצטער, אויף די בריקן, דערזענדיק דעם
הייליקן פּאָטער, זינען פּלוצים אַרויס מיט אַ גרויס געוויין און אַ געשריי, - האָבן
אַרויסגעשטעקט דורך די פענצטערלעך די ספּרי-תורות. מוטערס האָבן אַרויסגעצויגן
זייערע קינדער און אָנגעהויבן צו בעטן, שרייענדיק פון די פענצטער און קאַמערס
מיט אַ גרויס געוואַלד!

- אין נאָמען פון גאָט, ראַטעווע אונדו, ראַטעווע אונדו!
- עפנט אויף די טויערן! מיר טרינקען זיך מיט ווייב און קינד!
אַלע האָבן געקוקט אויפן הייליקן פּאָטער. נאָר דאָס געזיכט פון פּויפּסט איז
שוואַרץ געווען און שווינגנדיק און די קנייטשן-אין אים האָבן זיך געכמורעט ווי אין
אַ שטורעמדיקן ים. זינע אױגן האָבן געשיינט צו דרימלען. אַזוי זינען זיי אינגע-
זונקען און פאַרטרונקען געווען אין די שטורעמדיקע קנייטשן פון זײַן שוואַרץ-שווינג-
דיקן געזיכט.

באַלד האָט דער פעבל פון רוים געקראָגן דאָס, וואָס ער האָט געוואַלט.
די יידן, צי זיי זינען געוואָרן אַרויסגעטריבן פון וואַסער, צי צוליב דער
אָפּענונג, וואָס זיי האָבן זיך איינגערעדט, אָו אין דער אָנוועזנהייט פון הייליקן
פּאָטער וועלן זיי גיכער געראַטעוועט ווערן. האָבן זיך פּלוצלונג אַרויסגעלאָזט פון
זייערע הייזער. געשפרונגען פון די פענצטער אין וואַסער, און, אויפהייבנדיק זייערע
ינדער און אַלטע לײט איבער די קעפּ, האָבן זיי זיך געלאָזט גיין אין וואַסער.
דאָס וואַסער איז געווען הויך. בײַ אַ טייל האָט עס דערגרייכט ביזן האַלבן
ײב, בײַ אַנדערע-צײו צו די העלדזער. אָבער זיי זינען געגאַנגען. עס זינען גע-
אַנגען מוטערס מיט די קינדער אויף די קעפּ; פּאָטערס, וואָס האָבן געטראָגן זייערע
ינדער אין דער הויך. אַנדערע האָבן געטראָגן אין דער הויך ספּרי תורות, אַנדערע-
לעטע לײט. אָנקומענדיק צו דער זײט פון מויער, אויף וועלכער ס'איז געזעסן דער
ײליקער פּאָטער, האָבן זיי אויסגעשטרעקט צו אים די ספּרי תורות מיט די
ינדער און אָנגעהויבן זיך בעטן בײַ אים:

- עפן אויף די טויערן פון דער געטאָ. מיר ווערן דערטרונקען!
- אין נאָמען פון גאָט! ראַטעווע אונדו!
- מיר זינען אַלע בירגער פון רוים. די פּויפּסטן האָבן אונדו שטענדיק
גענומען אונטער זייער שוץ!
דער פּויפּסט האָט אויסגעהערט זייער געבעט, און, זיצנדיק אין זײַן שטול,
האַט ער אויפּגעהויבן זײַן פינגער מיטן רינג צום גופּערנאָטאַר פון רוים, וואָס איז
געווען מיט אים אין דער סוויטע, אָו ער זאָל די יידן באַרוינקן.

- ווי די ראטן, די ראטן - האָט דער פעבל געשריען. און דער פעבל איז דורשטיק געוואָרן צו מער אויפֿרעגונג, צו מער פֿאַרוויילונג. עס איז זיי הייניק גע-
זען די שרעק און די פֿורכט פֿון די ייִדישע פֿנימער אויף די דעכער פֿון די טורעמס,
אין די פענצטערלעך פֿון די קאַמערשטובן. זיי האָבן זיי געוואָלט זען ריכטיק זיך
ראַנגלענדיק מיטן טויט. עס איז זיי לאַנגווייליק געוואָרן דאָס איינטאָניקע שטראַמען
פֿון וואַסער. זיי האָבן נאָך קיין מענטשן ניט געזען טרינקען זיך.

- פֿון די דעכער וואַרפֿן! פֿון די דעכער, ווי די ראטן, ווי די ראטן! - האָט
דער פעבל געשריען.

באַלד האָט זיך זייער בלוט-דורשט אָנגעהויבן צו זעטיקן. פֿון די אָפענע
קעלערס און אונטערשטע געמעכער האָט דאָס וואַסער אָנגעהויבן איצט אַרויסצו-
שווענקען די הויז-זאַכן - עס האָבן אָנגעהויבן צו שווימען איבערן וואַסער הויז-מעבל -
טישן, בענק, קאַסטנס מיט סחורה, שטיקער קליידער, ספרים, שטיקער פֿאַרמעט און
אַנדערע שטוב-זאַכן, דערטרונקענע שטוב-עופות און שטוב-חיות.

דאָס פֿאַלק איז געוואָרן אויפֿגערגט פֿאַר דערוואַרטונג. יעדע שטיקל מעבל,
יעדע פֿלי, יעדע שטוב-קלייד, וואָס האָט זיך באַוויזן איבערן וואַסער, האָט אַרויס-
גערופֿן נייע געוואַלדן - פֿרייד-אויסגעשרייען און אַ ווייזן מיט די הענט.
באַלד האָט דאָס וואַסער אָנגעהויבן אַרויסצושווענקען אויך מענטשלעכע גופים, -
קליינע קינדער-לייכן, לייכן פֿון אַלטע לייט. די מענטשלעכע לייכן האָבן אויפֿגע-
פלאַמט דאָס דאָרשטיקע בלוט פֿון דעם רוימישן פעבל. איבער דער מויער האָבן
זיך געהערט אַזעלכע אויסגעשרייען, אַזעלכע אויסרופֿן, ווי דאָס פעבל וואָלט געווען
דערזען זייער אויסלייזער, זייער גיבור, זייער באַפֿרייער.

- פֿרעהס ים! גאָט האָט געבראַכט אויף די יידן פֿרעהס ים!

- דער טאָג פֿון גאָטס נקמה איבער זיינע פֿיינט!

- לעבן זאָל דער הייליקער פֿאַטער פֿאַר דער פֿערטער, דער געטרייער

דינער פֿון גאָט, וואָס האָט זיך אָנגענומען די עוולה פֿון גאָט!

- גאָטס בלוט איז גערעכט געוואָרן.

דאָ און דאָרט האָבן מאַנאַכן געקניט אויפֿן מויער, פֿאַרגלאַצט די אויגן און
אָפֿגעריכט אַ געבעט פֿאַר די אויסגעגאַנגענע נשמות, אַז גאָט זאָל זיך מרחם זיין
אויף זיי און אַרייננעמען זיי אין זיין הימלישער קעניגרייך, און אויסגעשטרעקט די
צלמים איבערן וואַסער, אויף די טויטע שווימענדיקע לייבער...

פֿונדערווייטנס האָט זיך געהערט דאָס איינזאַמע קלינגען פֿון אַ קירכן-גלאַק,
און באַלד האָט דער עולם געבויגן די קעפֿ צו דער ערד.

די מאַנאַכן האָבן געקניט און אָנגעהויבן צו זינגען קירכן-לידער.

אויף דער מויער פֿון דער געטאָ האָט זיך באַוויזן אין אַ טראַג-שטול דער

הייליקער פֿאַטער, אָנגעטאָן אין שאַרלעך רויטן, באַגלייט מיט אַ סוויטע פֿון קאַרדי-
נאַלן און אַנדערע הויכגעשטעלטע לייט פֿון דער קירכע. אויף דער מויער איז פֿאַר

זיי איינגעשטעלט געוואָרן פֿון באַגינען אָן אַ געשטאַנד, וואָס איז באַפֿונצט געוואָרן

מיט בראַקאטן און אַנדערע טייערע שטאַפֿן, אַז דער הייליקער פֿאַטער זאָל קענען

זען אַלצדינג, באַבאַכטן, וואָס עס טוט זיך אין דער געטאָ. דער פעבל האָט זיך

וען די רוימישע באפעלקערונג האָט באַלאַגערט די מויערן פון דער געטאָ
האַבן זיי שוין אָנגעטראַפן, אַז דאָס וואַסער האָט מאַיעסטעטיש באַהערשט די גאַנצע,
אַינגענומענע אויבערפלאַך פון דער געטאָ. איבער פלאַזע די יודעאָ האָט מען שוין
קײן זאַך נישט אַרויסגעזען, נאָר דעם ראַנד פון וואַסער-ברונען, וואָס איז געשטאַנען
אין מיטן דער פלאַזע, און איבער פלאַזע די טעמפלאָ האָט מען שוין קײן זאַך נישט
אַרויסגעזען - נאָר דאָס וואַסער האָט געוואַשן די ווענט פון די דיקע מויערן פון
די הייזער, וועלכע זײַנען געשטאַנען פאַרהאַקט טיר און טויער - און עס האָט
געזוכט בייזוויליק אַ שפאַלט, אַ לאַך, אַן עפענונג, דורך וועלכער אַרייַנצוקומען אין
די שטובן אַרײַן.

פון די אויבערשטע פענצטערלעך פון די הייזער, פון די נישעס און
ווינקל-עקן און בריקן, וואָס זײַנען געלעגן פון איין הויז איבערן אנדערן, -
מיט איין וואַרט, פון יעדער עפענונג האָבן זיך מענטשן אַרויסגעוויזן מיט שרעקעדיקע
פנימער און דאַרע אויסגעשטרעקטע הענט. איינער האָט אַווקגעשטופט דעם אַנדערן,
איין קאַפּ האָט זיך געהויבן איבערן אַנדערן, איין פנים האָט אַרויסגעקוקט איבער
דעם צווייטן - און הענט האָבן געשטיגן איינע איבער די אַנדערע - וואָס האָבן
גערופן צו די מענטשן אויף די מויערן פון דער געטאָ נאָך הילף. מוטערס האָבן
איבער די קעפּ געהויבן זייערע קליינע קינדער און געחיון פון די פענצטערלעך
אַרויס צו די איינזוינער פון רוים אויף די מויערן, אַז זיי זאָלן ראַטעווען זייערע
קינדער. יונגעלייט האָבן אָפּגעטראָטן פון די פענצטער, צוגעלאָזט די אַלטע,
וועלכע האָבן אויסגעשטרעקט זייערע הענט נאָך הילף צו די מענטשן אויף די
מויערן. אָבער דאָס געבעט פון די אַלטע, דאָס וויינען פון די מוטערס און די
שרעקנדיקע שרייענדיקע אויגן פון די קינדער - האָט נאָר אַרויסגערופן אַלץ מער
זאַרטיילונג, אַלץ מער אויפּרעגונג און אַלץ מער שפּיל, און עס האָט גערייצט דעם
זפּאַט און דאָס לאַכן.

- ווייז זיי דעם צלם, זאָלן זיי זיך וואַרפן צו דער ערד, - לאָזן זיי דעם
לם קושן!

פון דאָ און דאָרט איבער דער מויער האָבן פראַנצזיסקאַנער און דאָמיניקאַנער
נאָנאַכן אויפּגעהויבן צלמים - געוויזן צו די אַרויסשטאַרנדיקע פון די פענצטערלעך
ידישע קעפּ. פון ערגעץ-ווי האָבן אַ גרופּע נאָנען אויסגעשטעלט אַ הייליק בילד -
וויסגעצויגן עס צו די אַרויסשטאַרנדיקע קעפּ און געוויזן מיט די פינגער אויפן
אַט יעזוס - אַז ער נאָר אַליין קען זיי העלפן.

אָבער ווי די יידן האָבן דערזען די צלמים, די הייליקע בילדער, די קירכן-
ענער, וואָס האָבן זיך געצויגן צו זיי, האָבן זיי אַוועקגעבויגן די קעפּ. די אַלטע
האַבן פאַרמאַכט די אויגן, פאַרשטעלט זיך די פנימער מיט די הענט, אַז זיי זאָלן
ניט זען. די מוטערס האָבן צוריק אַרייַנגענומען זייערע קינדער, פאַרשטעלט זיי
די פנימער מיט זייערע טוניקעס און טיכער, אַז זיי זאָלן נישט זען די פרעמדע געטער.
- האַרטנעקיק פאַלק, ווי דאָס קערט אָפּ די פנימער פון גאַטס צייכן, געשלאָגן
מיט בלענדעניש איז עס - ווי די הייליקע שריפט זאָנט - האָט זיך אָנגערופן איין
מאָנאַך צום אַנדערן.

- אין וואַסער באַדאַרף מען זיי וואַרפן. פאַרטרינקען זיי ווי די ראַטן!

לייט. ווער עס האָט געקענט, ווער עס האָט נאָך צייט געהאַט, האָט געכאַפט, וואָס האָט זיך געלאָזט אין האַנט, און זיינען אַנטרונגען אין די אייבערשטע געמעכער צו די שכנים. איינער האָט דעם אַנדערן צו וויסן געגעבן דורך קלאַפן אין דער וואַנט, אַז עס דערנענטערט זיך אַן איילנדיקער און אַ מעכטיקער סיניט: „דאָס האָט סער קומט!“ דער אויסרוף „דאָס וואַסער קומט“ איז ווי אַ שרעק איבערגעגאַנגען פון איין הויז צום אַנדערן און אייפגעריסן די איינוווינער פון דער געטאָ פון זייער טיפן שלאָף - צו ראַטעווען זיך דאָס לעבן. נאָר דאָס וואַסער איז פיל שנעלער געקומען ווי די שרעק. עס האָט זיך פלינקער אַנגעכאַפט ווי אַ שרפה. פּלוצים, אומגעריכטערהייט האָט זיך עס אַנגעהויבן צו באַווייזן איבער די פּאָדלאַגעס פון די שטובן. מענטשן זיינען אומגעריכטערהייט איינגעוונקען געוואָרן מיט זייערע בעטן און הויז-זאַכן - אין זומפן. מע האָט אַנגעהויבן צו טרעטן אין טיפע פייכטע גרונטן, וואָס זיינען איינגעוונקען אונטער די פיס. עס איז געווען, ווי די ערד וואַלט פאַרשווינדן פון אונטער דעם מענטשנס טריט. אָט זעט מען זי נאָך, נאָר קוים שטעלט מען דעם טריט אויף איר, ווערט זי איינגעוונקען... דאָס וואַסער שטייגט מיט דעם בליק פון אויג, און עס וואַקסט נישט ווי אַ פייער אין דער הויך, נאָר עס דאַכט זיך, אַז עס וואַקסט אין דער טיף... וואָס אַמאָל ווערט עס טיפער, און וואָס אַמאָל ווערט עס מער אומהיימלעכער און שרעקלעכער...

אַז די יידן האָבן געזען, ווי דאָס וואַסער וואַקסט אומבאַצוימט און אומאיינגע-חאַלטן, האָבן זיי זיך געלאָזט אין מאַסן מיט אַ געשריי נאָך הילף - שלעפּנדיק אויף זייערע פלייצעס קינדער און אַלטע לייט - און באַנדלעך מיט האָב און גוטס-צו דעם טויער פון דער געטאָ. אָבער בחינם האָבן זיי געקלאַפט אין טויער פון געטאָ. עס האָבן זיך נאָר געהערט פון דרויסן די איינזאַמע קלינגענדיקע טריט פון די טויער-וועכטער, וועלכע, באַוואַפנט מיט שפיציקע האַק-מעסערס, האָבן זיך אַרויף און אַראָפּ געדרייט.

- אין נאָמען פון גאָט, עפנט אויף די טויערן, מיר טרינקען זיך אין וואַסער! - האָבן די יידן געקלאַפט אין טויער.

- קיין באַפעל נישטאָ - האָבן פון דרויסן אַפגעענטפערט שטאַרקע רויע שטי-מען - און עס האָבן זיך ווידער געהערט די איינזאַמע טריט.

די אַלטע לייט האָבן עס אַנגענומען פאַר ליב - און געוואַרט אויף אַ נס. זיי זיינען געווען די ערשטע צו באַהאַלטן זיך אין די אויבערשטע געמעכער פון די הייזער; די יונגע, וואָס דאָס יונגע לעבן און דאָס לעבעדיקע בלוט האָט געפאַ-דערט פון זיי רעטונג, האָבן געזוכט אַ פּלאַץ וווּ צו אַנטריינען. פיל פון זיי האָבן זיך אַרויפגעכאַפט אויף די דיקע מויערן, און אַפולע האָבן זיך טאַקע אַזוי אַרום גערעטעט דאָס לעבן. אָבער באלד האָבן זיי באַמערקט די מויער-וועכטער, און מיט די שפיציקע האַק-מעסער האָבן די וועכטער געהאַקט איבער די זיך קלאַמערנדיקע הענט, וואָס האָבן זיך געריסן איבער די מויערן, און צוריק געיאָגט זיי אין דער געטאָ אַרײַן.

און זיי זיינען אַנטרונגען מיט די אַלטע אין די אויבערשטע געמעכער פון די הייזער - וואַרטנדיק אויף אַ נס.

עס זינען געגאנגען מאַנאָכן פון פאַרשיידענע אָרדענס: פראַנציסקאַנער, דאָמיניקאַנער אין זייערע גרויע מאַנטלען און קאַפּאָס איבער זייערע קעפּ. באַרוועסע-שוואַרץ-באַהאַנגענע גאַנעס-גרוּפּן אין קירכלעכע פראַצעסיעס, פירנדיק קירכן-פענער און אונטער קירכן-געזאַנגען.

און ווי אַ טייל פון פאַרשיידענע פאַרבן, וואָס ברעגט זיך אין אַ פאַנטאַסטישן זונען-אונטערגאַנג, האָט דאָס אַלעס געשטראַמט צו די מויערן פון דער יידישער געטאָ. די מויערן פון דער געטאָ זינען שוין געווען באַלייגט און באַהאַנגען מיט מענטשן פון פאַרשיידענע שטאַנד, געשלעכט און עלטער. קנעכט האָבן זיך געקריגט און געריסן זיך איינער מיטן אַנדערן צו פאַרכאַפּן אַ בעסערן פּלאַץ אויף די מויערן פאַר זייערע הערן. די שוואַרצע מאָרן האָבן אויפגעקלאַפט אויף-שנעל געשטאַנגען פאַר זייערע באַפעלער. אַנדערע האָבן אויסגעשפּרייט טייערע טעפּיכער, ליכטיק-קאָלירטע טאַפעסטרייען - פאַרשיידנפאַרביקע קישנס איבער די ברייטע מויערן, אַז עס זאָל זיין באַקוועם צו זיצן פאַר די סעניאָרן און סעניאָרינס, די האָרן פון זייער לעבן און טויט. די טויערן פון דער געטאָ האָבן זיך געטונקט אין די קאָלירן פון די פאַרשיידענע שטאַפּן - זינדנס, סאַמעז און בראַקאַט, מיט וועלכע עס איז געווען אויסגעצירט די אַריסטאָקראַטיע פון רוים, וואָס האָט באַערט אַזוי צאָלרייך י מויערן פון דער געטאָ...

עס האָבן געפּלאַקערט אין דער זון די פיגורן און די לאַנדשאַפּטן פון די זיכע טאַפעסטרייען - די פאַרבן פון די פרוכטן און חיות, וואָס האָבן זיך קאָלירט יבער די אַריענטאַלישע טעפּיכער, מיט וועלכע די מויערן זינען געווען אויס-בלייגט - עס האָט געשטורעמט ווי דאָס פּליסטערן פון אַן אַנגעצוימטן טייל דער דום פון פעבל, וואָס האָט באַלייגט די מויערן, און פון צייט צו צייט האָט אויפ-געקלאַט, ווי דער גאַנג פון אַ דונער, דאָס פראַלנדיק לאַכן, די פריידיקע אויס-צשרייען און די שאַלנדיקע אַנטציקונג איבער דעם גרויסן שפּיל, איבער דעם ויטן-טאַנג פון זיך-ראַנגלענדיקע מענטשן - וואָס שפּילט זיך אָפּ פאַר זייערע אויגן ייף יענער זייט מויערן פון דער געטאָ...

דער טויטן-טאַנג פון יענער זייט מויערן האָט זיך אַנגעהויבן אַזוי: בינאַכט אָבן די איינזוינער פון דער געטאָ, וואָס האָבן געוויינט אין די אויסגעבאַלקנטע עלערס צוליב דער ענגקייט פון דער געטאָ, געהערט אַ שונאדיק אומהיימלעך-לאַפּן אין די ווענט פון זייערע קעלערס, - ווי אַ פּיינט וואָלט זיך געוואָלט דער-לאַנגן צו זיי. די איינזוינער פון דער געטאָ, וועלכע האָבן שוין, ווי געזאַגט, זיך געמוזט געפינען צוליב די גזרות פון פּויפּסט - נישט צו פאַרגרעסערן דעם רוים פון דער געטאָ - אַן אָרט, ווי אויסצוהאַלטן זיך, האָבן זיך איינגעגראָבן ווי ערד-ווערעם אין דער ערד, בויענדיק אונטער דער ערד גאַנצע קאָרידאָרן מיט ווייניגגען. די איינזוינער פון די קעלערס האָבן געוויסט, וואָס דאָס אומהיימישע קלאַפּן אין די מויערן פון זייערע ווייניגגען באַטייט - און ווער עס איז דער פּיינט, וואָס דערנענטערט זיך צו זיי. האָבן זיי זיך אויפגעכאַפּט פון זייערע געלעגערס ווי אויפגעריסן פון אַ שרפה, געכאַפּט זייערע קינדער, זייערע קראַנקע און אַלע

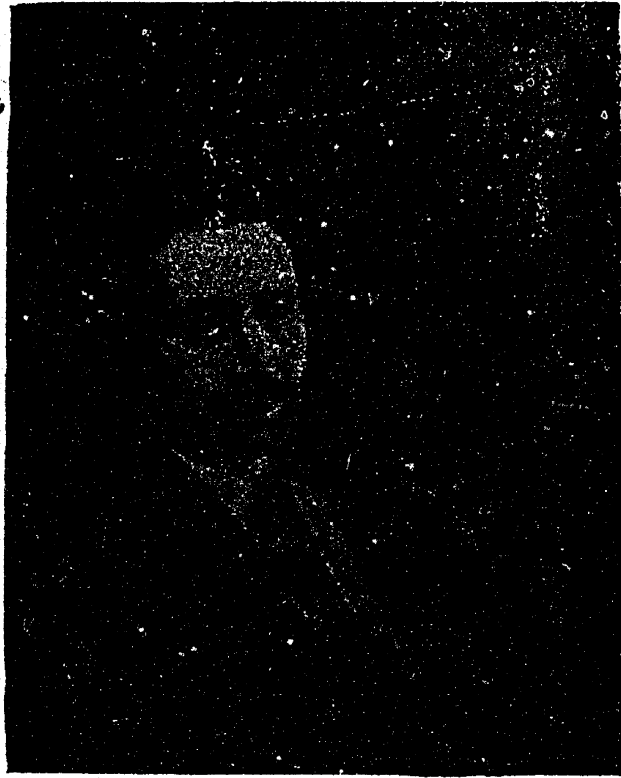
דעם 15-טן סעפטעמבער 1557 איז רוים אויפגעוואַכט געוואָרן מיט דער
זייט, אַז ביינאַכט האָט דאָס וואַסער פון טיבער איבערפלייצט די געטאָ.
און דער רוימישער פעבל, געטרני צו זיין טראַדיציאָנעלער לוסט נאָך פאַר-
וויילונג און אויפּרעגונג, האָט געוואָרפן זיין טאָג-טעגלעכע באַשעפטיקונג און האָט
זיך אין מאַסן אַראָפּגעאַיילט צו די טויערן פון דער געטאָ מיט אַן-געהעמפערטן חשק,
מיט אויפּרעגנדיקער דערוואַרטונג פאַר דעם גרויסן שפּיל, וואָס שטייט זיי פאַר -
צוזווען, ווי מענטשן העלן זיך ראַנגלען מיטן טויט.

די קליינע, ענגע, פאַרדרייטע געסלעך אַרום דער געטאָ זינען שוין פון
באָנינען אָן געווען איבערגעפאַקט מיט מענער, פרויען און קינדער. די - גייענדיק
צו דער געטאָ, אַנדערע קומענדיק פון דאָרט; אַלע זינען געווען מיט צעהיצטע
פנימער, באַגאַסן מיט שווייס, ליכטנדיקע אויגן און לאַכנדיקע, ברייט-אויפּגעפראַלטע
מילער, אַנזאָגנדיק איינער דעם אַנדערן די בשורה:

- דער פויפסט האָט פאַרווערט די טויערן פון דער געטאָ צו עפענען!
- ביז דאָס וואַסער העט קומען פון דער הויך איבער דער פלאַזאָ די אָדעאַ.
- אַ חוץ די, וואָס העלן די הענט אויסשטרעקן צום צלם און זינען וויליק
אַרונטערצוקומען אונטער די שיצנדיקע פליגלען פון דער קירכע.
- פאַר דער גלאַריע פון דער קירכע און צו פאַרחיילונג פאַר קריסטלעכע
מענטשן.

עס זינען געגאַנגען בכּוּדִיקע רוימישע פאַטריציער, אַנגעטאָן אין קאַליר-רייכע
טוניקעס, פאַרוואָרפן מיט סאַמעטענע בלויע טיכער-מאַנטלען, באַגלייט פון צאַלרייכע
דינער און קנעכט, וואָס האָבן געטראָגן קישנס, אויסצושפרייטן פאַר זיי אויף די
טויערן פון דער געטאָ. זיי האָבן נאָך זיי נאָכגעטראָגן טייערע טעפּיכער, קאַלירטע
טאַפּעסטריען, עס זאָל זיין באַקוועם צו זיצן, און קאַלירטע באַלדאַכניס צו פאַר-
שטעלן זיי פון זונענשטראַלן. קערב מיט פּרוכטן, מיט וויינען און בוקערוואַרג
האָט מען נאָך זיי נאָכגעטראָגן צו דערפרישן זיי, ווען זיי העלן זיך צוקוקן צום שפּיל.
עס זינען געגאַנגען האַלב-נאַקעטע, באַרוועסע לוי-אַרבעטער, וואָס האָבן
געטראָגן זייערע קינדער אויף זייערע קעפּ, מיט אויסגעהונגערטע פנימער און
ברענענדיקע, דאָרשטיקע אויגן, וואָס האָבן געלעכצט נאָך שפּיל, נאָך פאַרחיילונג,
נאָך אויפּרעגונג...

עס זינען געגאַנגען לאַנדס-קנעכט, שוויצאַרישע זעלנער, וואָס האָבן געדינט
אין פויפסט אַרמיי - אין זייער טאַנטאַטישער קליידונג - געפאַרבטע הויזן, און
יעדער פוס איז געווען באַהויזט מיט אַן אַנדער סאַרט קאַלירטן טוך.

שלום אש

Printed in Poland.

Wypisy żydowskie w zeszytach,
złożone przez **S. Bastomskiego**

Szołom Asz

„P O W Ó D Ź

Drukarnia „Express“ Wielka 33.

באוועגלעכע כרעסטאָמאַטיע,

צונויפגעשטעלט פון ש. באַסטאַמסקי.

ש ל ו ם א ש

די פארפלייצונג

(אויסצוג פון דער „פישופמאכערין פון קאסטיליע“)

ו ו י ל ן ע

פ א ר ל א ג , נ י י ע י י ד י ש ע פ א ל ק ס ש ו ל -

1 9 2 9

באוועגלעכע ברעסטאמאטיע

צונויטגעשטעלט פון ש. באסטאמסקי

שלום אש

די פארפלייצונג

(אויסצוג פון דער בישופמאכערין פון קאסטיליע.)

13/37304

ווילנע

פארלאג, נייע יידישע פאלקסשול

1929